

19.11.2024

Lausunto

Työelämä- ja tasa-arvolautakunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta (HE 146/2024 vp)

Sivistysala ry:n (myöh. Sivista) lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Pyydettyä lausuntona hallituksen esityksestä esitän Sivistysalan puolesta seuraavaa.

Hallituksen esityksen mukaisessa laissa säädettäisiin siitä, että valtakunnansovittelijalla olisi velvollisuus menetellä toimessaan kansantalouden kokonaisedun turvaamiseksi siten, että palkanmuodostus toimii mahdollisimman hyvin, eikä työmarkkinoiden toimivuutta vaaranneta. Sama edellytys koskisi myös sovittelulautakuntaa, jonka puheenjohtajana toimisi jatkossa valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä.

Pidämme esitettävää lainsäädäntömuutosta perusteltuna ja erittäin tarpeellisena. Kannatamme lainsäädännön hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisesti.

Valtakunnansovittelijat ovat katsoneet 1960-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta lähtien olevansa sidottuja työmarkkinoilla sopimusneuvottelujen yhteydessä syntyneeseen yleiseen linjaan, mutta tätä kansantalouden näkökulmasta tärkeää periaatetta ei ole kirjattu lakiin. Esitettävä lainsäädäntö selkiyttäisi erityisesti sovittelulautakunnan toimintaa ja roolia.

Lainsäädäntö on erityisen tärkeä siksi, että eri alojen sopimusratkaisut ovat kytköksissä toisiinsa ja eri alat vertaavat sopimusratkaisuja keskenään. Esimerkiksi sovittelulautakunnan vuoden 2022 kunta-alan ratkaisua pyrittiin välittömästi sen jälkeen valuttamaan yksityiselle opetusalalle. Kunta-alalle tehty ratkaisu vaikutti vielä keväällä 2024 yksityisen opetusalan neuvotteluihin ja johti lakkoihin, koska työnantajapuoli ei suostunut kuntaratkaisun osittaiseenkaan valuttamiseen yksityiselle alalle. Jos sovittelussa ei noudatettaisi yleistä ratkaisulinjaa, olisi hyvin todennäköistä, että työtaistelu-uhkia ja työtaisteluita olisi selvästi nykyistä enemmän.

Esitettävä lainsäädäntö ei käsityksemme mukaan kaventaisi neuvottelevien liittojen sopimusvapautta, eikä estäisi esimerkiksi palkkauksen kehittämistä entistä tasa-arvoisemmaksi. Esimerkiksi Sivistan työehtosopimuksissa on historiallisia jäänteitä, jotka velvoittavat työnantajia maksamaan tekniikan alojen opetustehtävistä esimerkiksi hoiva-alojen opetustehtäviä enemmän. Tällaiset ongelmat tulee korjata työehtosopimusalan

sisällä, eikä koko alaa koskevilla yleisen linjan ylittävillä ratkaisuilla.

Valtakunnansovittelijalla on jatkossakin tärkeä rooli tasapainoisten ja oikeudenmukaisten ratkaisujen löytämisessä silloin, jos liitot eivät saavuta ratkaisuja omissa neuvotteluissaan.

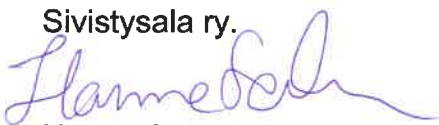
Yksityisellä sivistysalalla, jonka työntekijöistä 63 % on naisia ja 37 % miehiä, ei sukupuoleen perustuvia palkkaeroja ole. Verrattaessa yksityisen sivistysalan palkkoja muiden – esimerkiksi miesvaltaisempien - alojen palkkoihin on huomioitava työehdot kokonaisuudessaan, eikä pelkästään palkkaa. Tyypillisesti korkeakoulutetuilla miesvaltaisilla aloilla tehdään pidempää työaikaa ja lyhyemmällä lomilla kuin naisvaltaisella sivistysalalla, jolloin pelkän palkan vertaaminen ei anna oikeaa kuvaa työehdoista. Yksityisen sivistysalan työntekijät eivät ole eivätkä päädy ”palkkakuoppaan” esitettävän lainsäädännön johdosta.

Yksityinen varhaiskasvatus on liittynyt vuoden 2024 alusta Sivistan jäseniksi. Olemme tunnistanee alan alhaisemman palkkatason muuhun yksityiseen sivistysalaan verrattuna, mikä on suoraan yhteydessä toimijoiden rahoitukseen ja etenkin palvelusetelien alhaiseen arvoon. Yksityisellä varhaiskasvatusalallakaan ei ole palkkaeroja miesten ja naisten välillä. Sivista on ehdottanut palvelusetelin arvon määräytymisen tarkentamista parhaillaan valmisteltavana olevassa varhaiskasvatuksen palvelusetelilaissa.

Nyt esitetyn koordinoitun palkanmuodostuksen vastakohtana on tilanne, jossa eri alojen ammattiliitot kilpailevat keskenään palkankorotusten suuruudesta. Tällainen tilanne johtaisi inflaation kiihtymiseen ja kustannuskilpailukyvyyn heikentymiseen. Paikalliset palkkaratkaisut ovat kansantalouden näkökulmasta oikea ja tehokas keino tehdä kohdennuksia niiden työntekijöiden palkkoihin, joiden palkoissa on työehtoja neuvottelevien liittojen näkökulmasta muutostarvetta. Myös tällaisen kehityksen edistämisessä olisi valtakunnansovittelijalla jatkossakin tärkeä rooli.

Helsingissä 19.11.2024

Sivistysala ry.

Hanne Salonen

Työmarkkinajohtaja

hanne.salonen@sivista.fi, puh. 0405204877